

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtat k.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czímzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde Aron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Meghívás közgyűlésre. — Hol, miben kell segíteni gazdasági bajainkon? Gerendy István — A malátacsira. Szentkirályi Ákos. — Rablógazdálkodás és az alföld. Csulak Dávid. — Mi történik Monostoron? IV. Egy választmánytag. — Pályakérdés. — Felhívás. — Értesítés a ragályos betegségekről. — Egy veleg: Kolozsvári határrendezés. Nyilatkozat. — A kolozsvári Gergelynap vásár. — Vidéki gazd. tudósítás: Szentmihály. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű rendes közgyűlését **1880. martius hó 21-én, virágvasárnapján, délelőtt 10 órakor** fogja a városház nagy termében megtartani, miről az egylet helyt lakó és vidéki tagjai azon kéréssel értesítettek, miszerint a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Közgyűlési napirend:

1. Elnöki megnyitó beszéd, elnök Tisza Lászlótól.
2. Titkári jelentés az 1879-ik évi egyleti működésről.
3. Pénztári jelentés az 1879-ik évi zárszámadásról., evvel kapcsolatosan
4. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése és az 1880-ik évi költségvetés megállapítása.
5. Netáni indítványok.
6. Ülés bezárta.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1880. martius 14-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Hol, miben kell segíteni gazdasági bajainkon? *)

Erre a felelet százszorosán el lett mondva; a közgazdasági enquete-re összehívott szakértők az elmondottakat újra fellevenítették és talán azon mesteri elv megkísértése mellett hogy az általuk elmondott sok szép tervek, irányadó módozatok és tanácskozásaik kifolyásából kifejtett tanuságok, jövőre nézt ne csak irva maradjanak a papíron, hanem egyszersmint biztosításul is szolgáljanak, azoknak sikeres keresztülvitelére; ez pedig olyan nehéz feladat, minek gyors feloldására mindnyájunk hozzájárulása szükségeltetik, annál is inkább, mert nem csak a birtokos osztály fenntartása függ a sikerre vezető megoldástól, hanem Magyarország fennmaradása is; -- mindezek el is lettek már többszörösen ismeretesebb tekintélyek által sorolva, de hasztalan! mert a siralmas gazdasági ügyön — mi egyedüli jövedelmünk kutforrása, adóalapunk biztosítéka — semmit nem lendítettek; ezekből azt kell következtetnem, hogy a magas kormány mindazokat, a kik a valódi tényállást eddig felderítették, politikai ellenfeleknek tekintette és nem adott hitelt közlésüknek, különben lehetetlen, hogy hazafias kormányunk a legfontosabb ágazat, a gazdasági ügy pangását illetőleg oly közönyösen, oly tétlenül viselte volna magát; czél-szerűnek látom tehát, ha a magas kormány mentől több oldalról nyer értesítést a fennebbiek valódiságáról; ennek kifolyásából sorolom elő fennhangon sialódó szegényes állapotunkat a maga rémséges valódiságában, úgy, hogy e szó hangozzék el Budapestig s az intező körökig.

Az elősoroltakra nézt bár biztos statisztikai adatokkal nem bírok, de azért határozottan állítom, hogy erdélyi országrészünkben a földbirtok ára kevés kivétellel cat. holdanként 10

*) Feltétlenül tisztelva a praxis köréből eredő felszólalásokat, változatlanul adjuk t. barátunknak ezen cikkét; de sem színezésének tulságos árnyalásával, sem az általa ajánlott módozatok és intézkedések mindegyikével egészen egyet nem érthetünk. Szerk.

—20 frt átlagba alászállott, tehát annyira, a mennyit okszerű gazdálkodás mellett jövedelmeznie kellene; vármegyénként egy a közép, mint a legnagyobb birtokos osztály közül alig lehet 10—15-ig felvinni azok számát, a kiknek vállait nagy adósság ne terhelné; ha az elmúlt évben nem lett volna közepes termésünk és terményeiknek megfelelő ára, fizetéseketlenek lettünk volna, mi különben is már ez év kezdetével beáll, mert már nincs mit eladni a jövő termésig; a tagosítási törvény hosszadalmas eljárásával pedig a közép birtokososztály oda jutott, hogy mire 5—10—15 év múlva az végeredményre jut, tagosított birtoka is kisiklott kezeiből, mert a hosszúságú izgató per és az ezzel járó megállapított szakértők nagy díjai mindent felemésztettek; hitelünk pedig a föld rohamos alászállása következtében, annyira meg ingott, hogy csak kiszemelt jó hizemű egyéniségek juthatnak, 10—12%-os és még „provízió“ czim alatti pótlék s 3 hónapi lejáratu váltó mellett pénzkölcsönhez; községenként a legjobb módú volt urbéresnek igavonó marhája két tehénből áll; ez képezi a tenyész alapot is; egy-egy pár ökre alig van 3—4 gazdának, de az ily községek már a ritkaságok közé tartoznak; kihágások, tolvajlások napirenden, mert a mi culturtörvényeink ezek ellen oltalmat nem nyújtanak stb. Ezen fentebbi állításaimat nem hiszem, hogy valaki megczáfolni tudná.

A budapesti köztelken folytatott tanácskozásokból eredő legéletrevalóbb elmélet is meghiusul tehát azon szegénységünkön, melybe süllyedtünk; a kormány országos támogatásai és elodázhatlan erélyes intézkedései szükségeltettek arra, hogy a fennebbiek érvényesülhessenek; de ha a multak tapasztalataiból okulni akarunk, arra a meggyőződésre jutunk, hogy a kormányra támasztott segedelem beváltásával, mi is úgy járunk, mint az, a kire a halálos ítélet csak azért mondatik ki, hogy megkegyelmeztessék, de a kegyelem az ítélet végrehajtása után érkezett meg. A multakból ítélve tehát most sem várhatunk egyebet; mennyi sürgetés, kérelmezés intéztetett több éveken át a kormányhoz és mindezek daczára a gazdasági ügyek javításán valjon miféle nagyobb szerű intézkedés tétetett? béhozott a cultúrternöki intézmény; felállított egynehány gazdasági iskola és megvásároltatott 60 bikabornyu.

Tekintettel tehát a fennebbiekre és különösen arra, hogy ez ország rész már is úgy mondva csak eladósodott birtokosokból, szegény hivatalnokokból, uzsorásokból, üzérekből, proletariusból és alig egynehány szabadabban lélegző birtokosokból áll, mondjuk hi határozatilag azt, hogy jövőre nézt az általunk támogatott kormányhoz többé nem kérelmezünk, hanem megkívánható támogatásunk jogánál fogva követeljük a következőket:

a) odázzon el a kormány minden a multkorhoz hasonló és többnyire elmaradható, jobb időkre való, olyan cultúr törvényjavaslatokat, melyek viszonyaink és körülményeinkhez még nem alkalmazhatók és melyek a haszon helyett csak új terheket rónak a nyakunkba;

b) foglalozzék csak is mulhatlanokkal és fő figyelmét fordítsa a köztelken folytatott tanácskozások szemmel tartása

mellett különösen a gazdasági reformokra szükségeltető törvényjavaslatok alkotására és előterjesztésére;

c) addig is mig a kilátásba helyezett, kötelező tagosítási törvény életbe lépne, szerezzen be minden statistikai adatot, arra nézt, hogy az erdélyi részekben, hol a hosszadalmas peres eljárás miatt a megkezdett tagosítások, végeredményre jutni nem tudnak, mindazon községekbe küldjön, teljhatalmu, a gazdasági körülményekkel ismeretes miuisteri biztost, a ki az ily megkezdett tagosításokat saját felügyelete alatt bevezetésre segítse;

d) intézkedjék a felől, hogy minden vármegyében, a hol kisegítő és takarékpénztár nem létezik, az azonnal a megye székhelyén, a főispán és főként az alispán közbejöttével létesítsék és ezek vezetése alatt életbe is léptessék; addig pedig a mig ezen pénz kuforrások rendre megnyílnának lássa el ezen intézeteket a legszükségesebb pénzzel, — a mi az államra nézt még haszonnal is jár — mig az ezek szervezése iránt készitendő törvényjavaslat elfogadtatnék;

e) hogy pedig a gazdasági szakértelem is gyorsan fokozódhassék, szerezze be a kormány, a gazdasági egyletek útján, mind azon gazdaságok leírását, a hol a mezei gazdaság, állattenyésztés stb. szakértelemmel, okszerűen folytattatik; szakértők által szemeltese ki ezekből mind azokat, a hol a gazdaság különböző módozatokkal folytattatik és melyek az ország különböző viszonyainak climatikus szempontból is megfelelő példát tudnak nyújtani, hogy mindenki helyi birtokának megfelelő választhasson.

A kiszemeltelve nézt rendezzen a kormány szakértők vezetése mellett időről-időre kiállításokat; engedjen szabad utazást minden érdeklő félnek, gazdának és gazdasszonynak.

A fentebbi elősorolt intézkedések megtétele után remélhető csak, hogy a budapesti köztelken folytatott gazdasági értekezletek eredményre vezessenek, különben hasztalan volt minden fáradság.

Sövényfalva.

Gerendy István.

A malátacsira.

Ugyan e lapok f. évi 9-ik számának „Egyveleg“-ében a malátacsiráról egy rövid kis közleményt látott nálunk napvilágot. Ezen közlemény egyik tétele olyan természetű, hogy azt semmikép sem irhatom alá, sőt szükségesnek tartom arra észrevételeimet megtenni és pedig a malátacsira elterjedése, jóhírének megőrzése céljából.

Az illető tétel szerint ugyanis „a malátacsirából, melyet a szarvasmarha igen kedvel, annyit lehet vele feletetni, mennyi a marhának izlik, a nélkül, hogy ez akár az állat egészségére, akár tejének vagy egyéb terményeinek jóságára káros befolyással lenne“. A tejnek, húsnak a malátacsira rosz íz, minőséget nem kölcsönöz akár mennyit etessünk is belőle — ez kétségtelen! sőt ott, hol tápszerünk kiterjedten takarmányoztatik tapasztaltatott, miszerint a tejnek, de különösen az ebből készült vajnak kitünő finom íze van és consistentiája jobb, tömöttebb, mint a repczepogácsa vagy olaj-zsirdus takarmány etetése után; az állat egészségére azonban határozot-

tan káros visszahatása lehet annak, ha az az elég-nél többet eszik meg olyan proteindúsvértképző anyagokban gazdag-tápszerből, mint a milyen a malátacsira. Továbbá szintén határozottan takarmány prédálásnak lehet nevezni a malátacsirának ad libitum való etetését, mert hiszen az nem volna egyéb, mint a legdrágább tápanyagoknak — a protein vagy fehérnye-anyagoknak — indokolatlan megfelelő eredmény nélküli elpocsékolása. Azonban nézzük csak rendben a dolgot; vizsgáljuk meg először, hogy miként, hogyan hathat károsan az állat egészségére az igen sok malátacsira. A felvett tápszer zsenge, — mint láttuk — igen fehérjegyazdag növényi sejtzövetből áll és ez épen zsenegességénél fogva könnyen emészthető; ezen okok alapján aránylag kevesebbet szabad etetni, mint más szintén proteindús tápszerből p. o. szemes élet, pogácsák, korpa sibtől, ha elakarjuk kerülni azt mi ellenkező esetben könnyen bekövetkezik, hogy t. i. az állat — mint mondani szokták — véres legyen. Ezen ugy nevezett véres állapot, a vérnek fehérje anyagokkal való túlterhelése az egészségnek hátrányára van és ha valamely betegség direct nem is áll elő, az olyan állat minden esetben hajlamosabb bizonyos kóralakok, különösen az ugynevezett vérbetegségek iránt, semmint az az állat, melynek vérében az alkatrészek normalis arányban vannak. De más részről épen ugy, mint a szintén proteindús és könnyen emészthető zöld vagy szárított lóhere, luczerna, dobkört idézhet elő, azonképen a malátacsira is — kedvező körülmények között — dobkört okozhat; kolikás bajok, emésztési zavarok jelentkezhetnek. — A második pontot illetőleg fel kell említenem, hogy a rationalis takarmányozásnak egyik fő feltétele a drága protein anyagokkal takarékoskodni annyira, a mennyire a cél veszélyeztetése nélkül — a megevett takarmány jó kihasználását és az állat termelés képességét érte — lehetséges; ezenkívül betartva a malátacsirával a rendes mértéket sokkal több más oly takarmányt vagyunk képesek értékesíteni, mely takarmányok vagy nem elég izletesek, vagy pedig kellő arányban a tápanyagokat nem tartalmazák p. o. szalma, répa, burgonya stb. Azután azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ad libitum takarmányozásnál az állat luxust űz az illető tápszerrel: azaz többet megeszik, mint a mennyi tápanyagra a szervezetnek szüksége van, vagy a mennyi megemészthető felszivathatik: a fölösleg a bél-sárral elhagyja a tápcsatornát és csak a trágyának válik javára. — Most már az a kérdés, hogy mekkora az a napi adag, melynél többet nem jó és nem szükséges adni? felelet: számos tapasztalati adat, kísérletek alapján egy középnehéz marhára 1—2 kilot számíthatunk! — Szükségesnek tartom végre megjegyezni, miszerint a malátacsira, főleg mivel hamar magába szívja a nedvességet igen könnyen elromlik, megdohosodik és akkor veszélyesebb az egészségre, ezért azt jó száraz helyen kell eltartani, az edényeket, melyben áztatjuk keverjük, mindig tisztára kiöblögetni, ugy szintén az etetőket is gondosan kitakarítani kell.

Szentkirályi Ákos.

Rablógazdálkodás s az alföld.

Kemény Gábor báró minister egy közelebbi értekezleten tartott beszédében, a melyben gazdálkodási viszonyainkat érinté, különösen kiemelte az alföldön folytatott mezőgazdálkodás okszerűtlenségét.

Bizon nem szándékom ezt az állítást meghazudtolni, mert az, fájdalom, nagyon is igaz.

Ha végig nézünk alföldi gazdálkodásunkon, bármi rosszul esik, ki kell mondanunk, hogy a gazdálkodások legundokabbját, a „rablógazdaságot“ űzzük. Hogy mi az a rablógazdálkodás, nem szükséges fejtegetnünk, egy pár szóval jellemezhető: elveszük a talajnak az erejét, de az elvettből nem adunk vissza semmit. Midőn ugyanazon táblában évek során buza buza után következik, a nélkül, hogy megadnók neki azt a segédeszközt mely a talaj elvett erejét ujra pótolná, a trágyázás, rablást követünk el, s okvetlen bekövetkezik az, a mit kimerülésnek nevezünk.

Hanem ennél még brutálisabb eljárás is tapasztalhatunk. — Nem ritka eset, midőn, az okszerű gazda mély fájdmára, buzatarlóba vetett repcével találkozunk, a mi a talajrablás netovábbjának mondható. Vannak, a kik állítják, hogy a repce nem tartozik a rablónövények közé, mert mint dús levelű tápjának nagy részét, a légkörből veszi. — Igaz, hiszen a repcét általában a buza előnővényének tartják és rendes váltóforgásban alkalmazzák. — Mindez azonban nem azon alapszik, mint ha a repce nem élné föl a föld termőerejének jó nagy részét; hanem alapszik azon, hogy míg egyrészt az ujonan trágyázott talajba jöven a repce, termelési tartama alatt időt enged a talajnak a trágya földolgozására s így, midőn a buza kerül vetésre, a föld a legnagyobb erejében van; másrészt, mint dús levelű növény, a frissen trágyázott talajt beárnyékolja, s az erőképes talajban oly kedvvel növe s tenyésző gyomot fölülemelkedni, magzóvá tenni meg nem engedi, minélfogva a következő évre a buzának egy részt könnyen mivelhető, másrészt gyom nélküli, tiszta talajt ad.

Nem szándékom azonban itt gazdasági alapelvek vitatásába elegendni, hanem visszatérek az alföldünkön általános elterjedt rablógazdálkodásra és keresem annak az okát.

A főok, véleményem szerint, a nálunk még nagyon rendezetlen haszonbéri viszonyokban fekszik.

Alföldi nagy uradalmaink, ha nem is teljes terjedelemben, azonban meglehetősen százaléki-arányban haszonbérilők kezei közt vannak, — az állami, vagy mint nevezni szokták, kamarai birtokok majdnem mind.

Mi célja a haszonbérilőnek? A birtokon a lehető legmagasabb nyereség előállítása. S hogy ezt elérje, minthogy korlátolva nincs, hozzá fordul a rablógazdálkodáshoz.

Mindezt azonban nem róhatjuk föl kizárólagosan a haszonbérilőink bűnéül; osztoznak abban az illető tulajdonosok is. Kinek adják ki a birtokot ugy a magánosok, mint az állam? — a legtöbbet igérők. S ez által büntöket követnek el önmaguk ellen is. A magas haszonbér-összegeből meg van ugyan a tulajdonos haszna, de ez a haszon csak látszólagos. Hiszen oly haszonbéri átlagokat tapasztalunk holdanként, a melynek házi kezelés-

sel, föltéve, hogy okszerű gazdálkodást folytatunk, elérnünk csaknem lehetetlen. Ez a haszon azonban, mint említettük, csak látszólagos, mert bizonyos idő alatt birtokunk termőereje kimerül s akkor az nem többé kereslet, hanem kínálat tárgya lesz.

Mindez azonban — fogják mondani — csak a haszonbérlett birtokokra nézve áll, de rablógazdálkodást tapasztalunk magánbirtokokon is.

Ennek a megfejtése is igen egyszerű. Nem nagyobb a divat után való kapkodás a nőknél, mint a bár csak látszólagos eredménynyel járó gazdálkodás a majmolásá. Majdnem minden határ foglal magában haszonbérlett birtokot. A kis gazda látja maga előtt a példát. Irigy szemmel nézi, hogy a haszonbérlet egymásután két évben ugyanazon tábláról kielégítő hozam buzát szállít a gabnakereskedő magtárjába; ha te ugy, én is ugy; kísérletet tesz, az eredmény kielégítő s a nélkül, hogy a kimondhatatlan szomorú következményeket megfontolná, folytatja rablógazdálkodását.

S ha valaki fölemlíti neki, hogy ily gazdálkodás mellett a földje kimerül, egyszerűen feleli „soká lesz az, talán nem is érem én azt meg!” — Igaz, sokáig is tarthat — ez a föld termőerejétől függ, de ha ő meg nem éri is, halála után marad utódainak a kimerült talaj s a közvetve megrabolt állam.

Mindezeknél fogva én haszonbéri viszonyaink megváltoztatását látom első szükségűnek.

Allandósítsuk mi is azt, a mi Angliában régóta megvan, hogy: a haszonbérlet ajánlatában ne csak a haszonbéri összeget, hanem gazdálkodási tervét is előadja. S ne az összeg magassága, hanem a terv okszerűsége legyen a döntő.

Azonkívül tartassék fenn ugy az állami, mint a magánbirtokoknál a gazdálkodás menete fölött az elleörző fölügyelet joga. Igy hiszem, hogy gazdálkodásunk más irányt fog venni s idővel a rablógazdálkodás ismeretlen lesz.

(Szegedi Híradó.)

Csulak Dávid.

Mi történik Monostoron?

Közlemények a gazdasági tanintézet köréből.

IV.

(Fagykarak a kertben. Víz rombolások. Telkesítések. Jégverem.)

Multkori beszélgetésem végén a helybeli nehézségek említésével zártam be soraimat. Azt hittem nem lesz valódi okom tulajdonképen ilyenekről szólni. Azonban sajnos, a sors nyujtott tárgyat egy kis szomorú kép rajzolásához; mert valóban szomorú az, midőn az emberi munkásság szép eredményei a leküzdhetlen elemi csapások alatt megsemmisülnek.

Mindenünnen halljuk a tél páratlan szigorának pusztításait a kertekben és faiskolákban. Én is olvasván a sajnos híreket, a mult hét egyik napján kisiettem Monostorra Ritter Gusztáv főkertész urhoz megtudni, hogy valjon tett-e kárt a fagy ottan is a fákban, mert épen jelentékeny számu csemetéket rendeltem már meg korábban nála kertem számára. Épen szemközt találtam őt kertjének föltáján, hóna alatt hozván a faiskolából vágott nagy csomó ágat. Szomoruan nézett rám, nem ugy mint máskor. Ő kezdette előadni, hogy nagy csapás érte

kertjét, mert az 1—2—3 éves legszebb gyümölcsfái kivétel nélkül a földig lefagytak s a szomorú valóságot a vele hozott ágakon azonnal demonstrálá is. Lehetetlen volt nem sajnálkoznom e sajnós tényen, mert sok évi buzgó munkásságának gyümölcse hullott ime most a porba (azaz a hóba) s akkor akadott meg a kert jövedelmező üzlete. (melyből mint hallám már a mult évben 1200 frt bevétel eredményeztetett), midőn az épen javában megindulandó volt. Az elsomorodott főkertész elpanaszlá, hogy néhány évvel előbb egy erős jégeső tette tönkre gyümölcsfáit, két évben egymásután pedig az árvíz seperte végig kertjét s őt magát is kiszorította lakásából, most ime a fagy hiúsítja meg reményeit s Damokles kardként a kert fölött iebeg még mindig az elárasztatás veszélye ismét, mert a kertenél magasabban folyó malomcsatorna fenéig be van fagyva s a rohamos olvadás leve csakis a kertnek veheti útját.

Valami vigasztalófélét akartam mondani s öukénytelenül a nyelvemre jött — mit des Geschickes Mächten

Ist kein ew'ger Bund zu flechten*

s küzdenünk kell újra tovább. A hol annyi értelem és buzgalom van együtt, hamar elenyészik a csapás nyoma.

No de legalább ezen a hideg télen, midőn a talaj 65 cmtr mélyre átfogyott, elfagyott a phylloxera is s nem fenyegeti veszély az intézet hójai szőlőjét — mondám gyöngö vigasztalásként.

Ki látott fagyott Phylloxerát, — kérdő a főkertész. — Azt hallám, hogy próbául egy élő phylloxerát vízbe tettek s befagyasztották s midőn a vizet kiengesztették a szívó-rovar a jégfürdő után is csak eleven maradt! No de azért a hójai hegyben nem tesz látogatást, vagyha igen, meg is szökik belőle.

Sok bajt okoz az intézeti birtokon a Szamos és az u. n. Malomcsatorna rendetlen vízjárása. A Nagy-Szamos évenként több öl jó földet mos el az egyik-másik oldalon. A partvédelem az uradalmat illeti, de ennek képviselote azt tartja, hogy a vízmosásból nincsen kár, mert a mit az egyik oldalon elmos a víz, a másik oldalon felszabadítja azt Igen ám, jó talajért marad kavics. Furcsa egyenleg és furcsa elvek!

Igen nagy hátrány az, hogy a Szamoson nincsen hid s e miatt a fuvarások igen megnehezülnek s lehetetlenné is válnak, vagy ismét igen sokszor a magas vízállások idején a szekereknek a sétatéri hidig kell lekerülniök s negyed órányi ut helyett másfélórányi utat tenniök.

A Malomcsatorna pedig már annyira feliszapolta magát, hogy vizének folyását egy kis hó is megakasztja, erősebb fagykor pedig lefagy fenéig s elkerülhetlen az áradás veszélye. Hol a segítség? Az uradalomú! De az uradalom képviselote ezt nem ismeri el s midőn évről évre az intézet kertjei földjei s a szegény utczasor lakói elárasztatnak, a nevezett képviselot a magas parttól lezengheti a bajjal küzködőknek:

„quam bonum est socius habuisse malorum!“

Hasonló szerencsétlen eljárás volt az is, hogy az uradalom legjobb földjeit kiadták téglavetési helyeknek. Az elv az volt, hogy a téglá árából bejön a föld értéke. A ki utánna gondol anuak, hogy melyik maradaudóbb tőke: a talaj vagy

a pénz, — az megítélheti e számítás érdemét. — Ily kihasználást téglavelő helyek maradtak az intézet táblái közepén, melyeket azonban az intézet már részben telkesített, összeszántás, kő elhordás vagy vízzeli feliszapolás által, de maradt még elég teendő e szakban a megessett tagosítás után is.

A legelők általán be voltak bokrosodva; ezekből ma már évenkénti rendszeres irtás mellett 60—80 hold tisztított ki. A rétek és kaszálók is sok munkát igényelnek, hogy akadékoskodó bokraiktól, fáiktól megszabadíttassanak. A birtoknak körülárkolása s beültetése a tagosítás utáni első év leteltével foganatosítható csak, az állandó részek azonban már eddig is felárkoltattak s kétsoros ákáczzal beültetvük s ezen határvéd ültetvények ma már — mint a szőlők alatt — szépen diszlenek s terjedelmük 1500 öltre tehető.

Ha tán későn is, de ide iktatom röviden, hogy miként készítették az intézetnél verem nélkül jégvermet. Bealmoztak 3' vastagon tiszta szalmával egy északos és fáktól védett helyen 12—14 □ ölet, erre ráhordták a jeget s a kockákat falrakás módjára felhalmozták s a 40—50 szekér jeget aztán egy öl vastagon szalmával betetőzték kazal módjára. Ily módon — mint a példák eléggé tanusíthatják — a jég csaknem az ujig eláll.

A telep megkezdésekor az északi oldalon egy akkora lyukat vájnak, melyen egy ember bebuvhat s ezt mindannyiszor tömött szalma köteggel bedugják, hogy a küllég a jéghez ne férhessen. Csupán a földre rakni a jeget nem tanácsos, mert a talaj maga is átmelegszik nyaranta s a jég elolvadna rajta, holott a szalmában, mint rossz melegvezetőben, a nyári melegtől megvédtetik.

A fagykárók, vízi bajok s a jégverem imént adott vázlataival bucsut vesz a téltől*) s a helyi bajok szomorú képeitől, hogy más ágak ismertetésére mehessen át ama bizonyos

választmányi tag.

Pályakérdés. **)

„Adassanak elő népszerű rövidséggel, legfeljebb egy és fél nyomtatott iven az érvek, melyek alkalmasak legyözni gazdáink azon ellenszenvét, mellyel az annyira hatályos emberi trágya gazdasági használata iránt viselteknek.

Adassék a legjobb mód, e trágyának undort kizáró szagtalan kezelése; egyszerű, minden gazda által használható mód e trágyának poudretté változtatására s utasítás arra, mily növényeknél, mily mennyiségben és mi módon kell azt a mezőn felhasználni.“ —

Az idegen kézzel irt pályaművek a szokásos jeligés levelekkel 1880. július 1. déli 12 óráig az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalához Kolozsvárra küldendők

*) Bár igaz lenne.

Szerk.

**) E pályakérdést múlt évi 43-ik számunk hozta először és most ismételtelen a hivatottak figyelmébe ajánljuk., t. lapársainkat pedig e pályázat szives közlésére kérjük.

Szerk.

be, a bíráló bizottságot az erdélyi gazdasági egyesület igazgatóválasztmánya nevezi ki.

Pályadíj: 12 darab 20 frankos arany, felajánlja Tisza László, az erdélyi gazdasági egyesület elnöke.

Felhívás.

A nmlgu földmívelési ministerium idei 6245. szám alatt tudatta erdélyi gazdasági egyesületünkkel, hogy a Budapesten megjelenő „Magyar Föld“ című közgazdasági napilap kész a termelőknél eladó magkészleteket díjtalanul köztudomásra hozni s ez által a vevőknek az eladókalki közvetlen összekötését előmozdítani.

Ebből folyólag felhivatnak a t. gazdatársak, sziveskedjenek minél előbb titkári hivatalunkhoz bejelenteni: hol? minő? és mely mennyiségű? gabona, takarmány vagy veteemény magjuk van eladó., mely adatok innen haladéktalanul nevezett lap szerkesztőségének (Budapest, IV. koronaherczeg utca 3.) fognak közzététel végett beküldetni.

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvárt, 1880. martius 14-én tartott üléséből.

Szabó József.

egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1880. mart. 7-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kór megnevezése	Elhullt vagy gyógykezeltetik
Maros-Torda	Déda	1 szarvasm.	lépfene	elhullott
A Szent István koronájának egész területe marhavészmentes.				

Egyveleg.

— Mai számunkhoz az erdélyi gazdasági egyesület 1879-ik évi zárszámadása, rovatos vagyonskimutatása, vagyonsmérlege, pénztárértékállománya és 1880-ik évi költségvetése van mellékelve.

— A kolozsvári határ rendezése tárgyában Simon Elek polgármester tudvalevőleg egy autonomicus alapokra fektetett javaslatot dolgozott ki. E javaslat a városi bizottság határozatából, illetékes tárgyalás s ehez képest a határrendezés keresztülvitele céljából egy értekezlet elé terjesztetett, mely még a múlt évi december 27-én hivatott volt egybe a gazdasági közönség köréből. Akkoriban az értekezlet minden eredmény nélkül oszlott szét s már szinte le kellett mondani arról, hogy gazdasági közönségünk a határrendezés s az ezzel kapcsolatos állattenyésztés érdekében önkormányzatilag képes legyen valamire. Azonban szerencsére gazdáink jobb belátásra jöttek; fel fogták, hogy legfontosabb érdekeiket előmozdító eme mélyreható kérdést ők maguk hivatvák legelső sorban felkarolni s meg-

oldásra juttatni. E meggyőződéstől indítva, közelebről a gazdaközönség köréből egy küldöttség kereste föl a polgármester urat s fölkérvén őt, hogy vegye ismét kezébe az ügyet, egy újabb javaslatot nyújtott át neki a határrendezés kérdésében. Erre a polgármester a múlt vasárnap (március 7.) gazdáinkat értekezletre hívta össze a Torna-Vivodába. A népes értekezlet Csulak Dánielt elnöknek, Kondász Ferenczet jegyzőnek választván, egy 18 tagu bizottságot alakított, melynek feladata: a már előterjesztett két javaslat alapján megfelelő tervezetet dolgozni ki a kolozsvári határrendezés tárgyában. Végre-va-lahára tehát mégis csak nyélbe van ütve a dolog s reméljük, az illetők tudni fogják, hogy a kiküldetéssel milyen fontos kérdések megoldása, szabályozása van letéve kezeik közé.

(Kelet.)

— Nyilatkozat. Miután az általam nemesített s pár év óta a t. gazdaközönség rendelkezésére bocsátott „Legkorábbi székely-törökbuza“ vetőmagvából csakis Mauthner Ödön, Frommer A. Herrman és Freund Adolf, budapesti magkereskedő cégeknek adtam át, fönmaradt magkészletemet pedig a m. kir. földmívelési minsterium, közgazdasági czélokra, mind lefoglalta; ezennel kinyilvánítom, hogy mindazon magvakért, melyeket e czimen a fönnevezet magkereskedéseken kívül mások hirdetnek és árulnak a faj valódiságára nézve sem vállalhatok felelősséget. Ellenkezőleg, úgy törökbuza fajomnak kiérdemelt hirneve iránti kötelességből, mint t. gazdatársaim érdekében is mindenkit figyelmeztetek, hogy szándékolt bevásárlásánál óvatos legyen. Én ez évre már nem szolgálhatok vetőmaggal, de jövőre szóló előleges megrendeléseket készséggel előjegyzek. Sz.-Keresztur, 1880. mart. 14. **Szentkirályi Árpád**, a „legkorábbi székely-törökbuza“ eredeti termelője.

A kolozsvári Gergely napi vásár,

martius hó 9, 10, 11 és 12 napjain tartatott meg. Az első három napon az idő hűvös ugyan, de derült és csendes volt, az utolsó napon azonban reggel a hőmérő 10 fok hideget mutatott, kísérve csaknem viharok növezhető éjszaki szélől. Bár egyes vidékeken takarmányszükérről panaszkodnak, a vásárra még sem hajtatott annyi marha, a mennyit a panaszok folytán várni lehetett volna s az árak sem csökkentek, sőt inkább magasaknak voltak mondhatók. Fájdalom azonban szép lovaink és ezimeres ökreink csaknem egészen hiányoztak. Egyetlen egy pár ökör volt a bámulat tárgya, melyet 570 frtra tartottak és a mint értesültem 550 frton el is adtak.

Különbön eladatott összesen 1954 drb. és pedig:

70 drb ló	párja	260—420 frton.
665 „ ökör	„	280—400 „
160 „ borjus tehén	„	160—200 „
400 „ borju nélküli tehén	„	140—170 „
162 „ 2 éves ökör s tehén	„	90—130 „
100 „ 2 „ üsző	„	55—90 „
210 „ 1 „ „ ökörborju	„	65—95 „
187 „ 1 „ „ üsző	„	40—70 „

összesen tehát 70 ló és 1884 különböző nemű és kora szarvasmarha. —r.—s.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Szentmihály (Udvarhelymegye.) 1880. mart. 12.

Telünk kemény volt és még ma is fagyos hideggel tart. A sok hó azonban jó formán megapadt az erre kedvező idővel, sőt a verőlényes helyek attól már meg is szabadultak. Ily helyeken, úgy látszik a vetéseket nem rontotta meg a tél. A gabona ára folyvást emelkedik. A tiszta buza 8—9, az elegyes 6—7, a törökbuza 4—5, a zab 2 frt 50 kr—3 frtonkél hectoliterenként. Nagyobb barmaink egészségesek, áruk magas; a juhok azonban a métely miatt néhol most is hullanak. A széna ezen a vidéken megszükkült és magas árban is keveset lehet kapni. — Kuriosumképpen megemlítem, hogy itt Szentmihályon a már korábban megindított tagosítás még mind késik az éjji homályban a földmives nép nagy hátrányára. Ideje volna, ha a tagosítást kezdeményező nagy birtokos ur egyszer már véget vetné egy- vagy másképp ennek a káros halogatásnak.

Török Sámuel.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1880 martius 6-ától 13-áig.

Buza üzlet vontatott, csekély kínálat és kereslettel, forgalom 50—55,000 metermázsa, ár 14-10 frt.

Rozs gyenge üzlet, forgalom 3000 metermázsa, ár 10-80 frt.

Árpa csekély kereslet, forgalom 3000 metermázsa, ár: takarmányárpa 8-28 frt, seres árpa 10-00 frt.

Zab gyenge üzlet, ár 7-65 frt.

Törökbuza javult üzlet, forgalom 16 000 metermázsa, ár: uj 8-10 frt, ó 8-65 frt.

Gyapju: vevők távolléte daczára a forgalom tetemesen javult a mi a katonai posztó szállítóknak tulajdonítható, a forgalom 3000 metermázst tett.

Az eddig elhanyagolt komisz posztó gyapjuk ára 3—4 frtál szökött fel. A fésűs gyapju is áremelkedéssel kelt el a raktárakból. A gyárilag mosott gyapjuból az elmúlt héten mintegy 8000 kl_r. kelt el, 1-80—2-50 frtál kilogrammonként.

G a b o n a - á r a k:

minimum és maximum: Budapest martius 5		Bécs martius 5.
Buza	13.50—14.65 frt	13.00—15.50 frt
Rozs	10.75—11.90 frt	11.00—11.45 frt
Árpa; takarmány	8.00—8.25 frt	7.00—8.00 frt
Árpa, szeszfőzésre	8.60—9.50 frt	8.75—9.50 frt
Árpa, seres	— — —	9.50—10.25 frt
Zab	7.65—8.70 frt	8.00—8.40 frt
Törökbuza	7.95—8.60 frt	8.40—9.40 frt

Budapesti marhavásár mart. hó 11-én 1880. Összes felhajtás 1087 db nagy- és 1769 db apró marha. Ebből eladatott: 33 db. bika, 603 db. ökör, 301 db. vágó tehén, 128 drb. fejős tehén, 22 drb. bival, 676 drb. borju, 1093 drb. bárány. Árak: bika darabonként 80—175 frt, ökör páronként 255—350 frt, vágó tehén páronként 130—235 frt, fejős tehén darabonként 80—186 frt, bival páronként 160—210 frt, borju darabonként 18—32 frt, bárány páronként 4—6 frt. Hús-árak 100 kilonként: ökörhús 49—54 frt, tehénehús 48—52 1/2 frt, borjuhús 60—80 frt, bivalhús 44—48 frt.

Bécsi marhavásár mart. hó 9-én. Összes felhajtás 2820 drb és pedig 1503 drb. magyar, 555 drb. lengyel 757 drb. német fajta, mind hizott állatok, melyből 2673 drb. ökör, 73 db. tehén, 49 db. bika és 25 drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 50—59 1/2 frt, lengyel 52—56 frt, német 52—59 frt, tehén 50—53 frt, bika 48—51 frt, bival 46—48 frt. Lában darabonként 120—230 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár mart. 13-án. (Az első magyar sertésbizalmi részvénytársaság jelentése) A használható sertéseknek szűk készlete s ezek igen magas árai folytán, mely utóbbiak sem a külföldnek, sem a bécsi vásártólknak nem conveniálnak, Bécs szükséglete fedezésére az olcsóbb orosz-lengyel árut részesíti figyelembe, minnek következtében az e heti forgalom oly alacsony számra csökkent, minő még az 1874. évben sem fordult elő.

Nagyvárad i vásár mart. 11. Magán tudósítások szerint azon sovány sertések eleve klgmja 53—54 kr. vételt. Bővebbet a legközelebbi jelentés.

Jegyzett árak: magyar nehéz és közép 64—65 kr, vidéki sertés 60—62 kr. per netto klgm. Az egészségi felügyelet alatt álló románai és szerbsertések még eddig nem adtak el. Eleseg árak: tengeri-ó 8.75 frt, uj 8 15 frt, árpa 8.40 frt a városi raktárból átvéve. Helyi állomány: martius 5-éről maradt 39230 drb. Felhajtás: A földről hizott 2040 drb., hizó 1980 drb., Vidékről 50 drb, Magyar állam vasuttal 90 drb, Orsován át románai 500 drb., Bávián-on át szerbiai 1110 drb., Erdélyen át románai 200 drb., összesen 5970 drb. Elhajtás: felvidékre 190 drb, Bécsbe (m. héten 159 drb) 2230 drb., Csehországba 230 drb., Magyar állam vasuttal 70 drb., Bodenbachon át 360 drb Budapesti fogyasztás 1640 drb., kőbányai fogyasztás 80 drb, összesen 4800 drb. Marad állomány 40400 db., köztük 31000 drb. hizó. A részvény szállásokban 8700 drb. van elhelyezve.

Az egészségi és transito szállásokban mart. 5-éről maradt 1166 drb., hozzájött: románai 703 drb. szerbiai 1095 drb., összesen 2964 drb., kilépett 1973 drb., marad állomány 1891 drb. Az egészségi szemle által 150 drb. a fogyasztás alól kivonatván, kiirtatott.

Disznózsír folyton tartó kereslet és emelkedő árákkal, kész áru hordóval együtt 63 3/4—66 1/2 frt, ápril-május havi kötésben hordó nélkül 67 1/2 frt.

Szalonna nagyobb kereslet, mely folytonosan növekszik, árak hasonlóan emelkedőben, vidéki szalonna

57—57 1/2 frt, városi áru 63—64 frt, füstölt szalonna 65—67 forint.

Bécsi sertésvásár martius 9-én. Összes felhajtás 4358 darab és pedig 803 drb. nehéz, 889 drb. középnehéz és 2666 drb. süldő; melyből 1561 drb. magyar, 2666 drb. orosz-lengyel, 79 drb. szerb és 52 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 57—59 frt, középnehéz 54—56 frt, süldő 36—43 frt, szalonna és zsír 65—67 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Mirdetések.

Pénc-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 4000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszkozlök.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszkozlöm.

(2.) Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál (11—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. saájtház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

Székel-törökbuza vetőmag.

Báró Bornemisza marosillyei birtokán termesztett, nagyobb mennyiségben eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál és megrendeléseket elfogad

Nagy Elek

(12.) (2.—3.) gazdatiszt.

Maros-Illyén,

Első erdélyi vasuti állomás.

Legkorábban érő, valódi, csiraképes

székel-törökbuza

25 hectoliter eladó. 1 hectoliter helyben vagy a Gyéresi vasut állomáshoz szállítva 13 frt, hectonként 3 frt előleg be- küldése mellett

megrendelhető:

Olcsvári Józsefnél,

(10.) (3.—3.) Harasztoson,
u. p. Felvincz.

(5.)

A legkitünőbb minőségű

(4.—45.)

Hernyózó ollók

k a p h a t ó k

Walszer Ferencz első magyar gazdasági
gépgyárak egyesített raktár és gépműhelyében

Kolozsvárt,

bel-monostorutcza 12-ik szám.

P i a c z i á r a k.

A h e t i v á s á r		Egy hectoliter vagy metermáza*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
h e l y e	n a p j a	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuzza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterozse	mart. 9	900	700	600	—	300	500	240	60	380	40
Brassó	mart. 12	900	620	600	480	330	570	274	200	261	44
Csik-Szereda	mart. 10	900	—	625	550	350	550	200	80	160	36
Décs	mart. 9	1360*	1040*	640	440	280	580	390	160	280	32
Déva	mart. 6	1150*	1000*	800*	—	287	700*	300	180	220	40
Erzsébetváros	mart. 13	875*	675	625	—	330	475	300	150	300	40
Fogarás	mart. 5	1166*	—	764*	—	270	667*	230	80	260	42
K.-Fehérvár	mart. 6	1335*	1130*	910*	—	—	812*	250	100	240	44
Gy.-Sz.-Miklós	mart. 6	1166	1000	600	600	333	550	—	—	—	34
Kolozsvár	mart. 11	1040*	—	650*	—	350	560	250	120	350	46
H.-Vásárhely	mart. 11	1175*	870*	870*	675*	300	720*	300	100	450	40
Nagy-Enyed	mart. 11	1080*	840*	660*	—	375	550*	430	150	260	44
N.-Szeben	mart. 12	950	800	630	440	320	520	210	115	375	42—46
Segesvár	mart. 11	850	600	550	—	300	470	130	70	180	40
S.-Sz.-György	mart. 8	960	800	500	500	300	520	300	160	250	36
Sz.-Régen	mart. 11	925	662	650	—	250	520	170	75	230	40
Sz.-Udvarhely	mart. 9	900	700	550	—	300	500	230	60	220	36

*) A csillaggal jelelt árak metermázására értendők.

Melléletek

100 darabonként 1 forint 40
krjával számíttatnak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelők minden
külön díj nélkül tet-
szés szerint akárhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.											
A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	1—3	4—6	7—12	13—18	19—24	25—30	31—36	37—42	43—52	
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
1/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
1/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és
lapunk t. előfizetői
25% vagyis egy negyedrészt
engedményben részesülnek,
ha hirdetésük beküldésakor
tagsági vagy előfizetői
minőségükre hivat-
koznak.